

„Rotācija nav instruments cīņai ar korupciju, tās ietekme uz korupcijas samazināšanos nav prognozējama. Tiesa gan, kā viena no sadaļām tā varētu būt arī iekļauta kompleksā pretkorupcijas plānā,

Arta Biruma, personālvadības speciāliste ar pierdzi valsts un privātajā sektorā.

„VIEDOKLIS

Bagātināt pieredzi

Madara Jušķa, a/s Drogas personāla un komunikāciju direktore, valdes locekle

„Visbiežāk rotācija notiek praktisku iemeslu dēļ – veikala darbinieki pārijet no viena veikala uz citu, lai pieskaņotu darba laiku privātajai dzīvei, mainoties dzīves vietai vai, piemēram, lekciju grafikam. Arī veikala vadītājiem piedāvājam mainīt veikalui, reaģējot uz pārmaiņām privātajā dzīvē vai kāpēdēt par karjeru kāpēdēm. Vairāk nekā 90% mūsu veikala vadītāju uzņēmumā strādā līgāk par pieciem gadiem, un puse strādā līgāk par 10 gadiem, tad mums tās ir ilgtēriņa darbinieku un darba devēja attiecības, kurās iekšējā rotācija ir vērtīgs darba instruments. Rotācija notiek starp dažādām Latvijas pilsētām, kā arī ārpus Latvijas robežām – kolēģi periodiski strādā meitas uzņēmumā Lietuvā, vairāki kolēģi savu Drogās uzsāktu karjeru turpina mūsu investorā A.S. Watson Group uzņēmumos. Lielbritānijā, Čehijā, Krievijā, Ukrainā un Honkongā. Rotācijas ieguvējā ir abas puses, jo abām tā ir iespēja paskatīties uz savu darbu un darba vidi no malas un paplašināt savu redzes lauku. Lai rotācija būtu efektīva, svarīgi jaunos, dažreiz īslaicīgos pienākumus tiešām veikt un neuztvert kā ekskursiju.

Jāzina, kādi «vēži ir kultītē»

DNB bankas valdes locekle, personāla vadītāja Dace Kauliņa

„DNB pieejā ir maksimāli atbalstīti darbinieku rotāciju uzņēmumā iekšienē. Gan darbinieku atlases, gan attīstības procesi veidot, lai veicinātu dažādas pieredzes gūšanu. Bankas augstākās vadības komandā vairums vadītāju savas karjeras laikā ir rotējuši, uzkrājot pieredzi dažādās funkcijās. Izmantojam arī rotācijas iespējas starp valstīm. Tā kā strādājam servisa industrijā, mūsu darbiniekiem jāsaprot, kā sniegt klientiem pozitīvu pieredzi bankā. Tāpēc veicinām, lai visi darbinieki gūtu izpratni par darbu ar klientiem. Daudzi jaunie speciālisti darbu bankā uzsāk tieši klientu apkalpošanā un tad turpina karjeru dažādās jomās. Vēl rotācija tiek ištečota, atbalstot iekšējo kandidātu izvēli darbinieku atlases un plānojot pēctecību nozīmīgajos amatos. Kopumā pagājušajā gadā bankā 37% no darbinieku atlases konkursiem tika izvēlēti iekšējie kandidāti. Vadītāju rotācijā galvenie mērķi ir savaugs skats uz to, kā uzlabot un pilnveidot darba organizāciju struktūrvienībā, un jauna pierede vadītājam. Darbinieku rotācijā galvenais uzsvars tiek likts uz darbinieka attīstību un motivāciju. Uzņēmējot jaunas struktūras vadību, svarīgi, lai vadītājam būtu nosprausti konkrēti mērķi un dots atbilstošs laika periods, lai tos iestenotu. Pārāk bieži mainot vadītājus, uzņēmumus var iestreigt nebeidzamā izpētes un analīzes procesā, tā arī nenonākot līdz idejai iestenošanai. Otrs nozīmīgs faktors, lai sasniegstu rezultātu – jāzina, kādi «vēži ir kultītē». Ja organizācijā trūkst spēcīgu vadītāju, tad rotācija vien problēmu neatrisinās.

Svarīga ir darbinieka motivācija

Ingrīda Rone, Lattelecom personāla vadības direktore

„Darbinieku rotāciju var izmantot dažādiem mērķiem – darbinieka horizontālā izaugsmes, jaunu, esošajam darbam nepieciešamu kompetenci paplašināšanai, personībai un interesēm atbilstošā darba piemēkšanai u.c. Darbinieku rotācija kā pieredes gūšanas un kompetenču paplašināšanas metode Lattelecom grupā tiek izmantota, bet ne bieži. Darbinieku rotācija ir bijusi gan īslaicīga (3-6 mēneši), gan pastāvīga. Lai metodi sekmiņi pielietotu, joti būtiska ir «rotējamā» darbinieku motivācija. Pieredze rāda, ka ieguvums ir tad, ja cilvēks ir patiesi ieinteresēts jauno prasmju un jomas apguvē. Pretejā gadījumā darbiniekam zūd motivācija, un darba devējs nesanēm gaidīto rezultātu. Plašā izmantojām «ēnošanu», organizējot darbiniekiem iespēju vienu dienu veltīt kāda kolēģa ikdienas darba izpētei. Tas jauj gan ieskatīties citas funkcijas darba saturā specifīkā, gan izprast kopejā procesu, kā ietekmējam viens otrs darbu.

Rotācija nav brīnumlīdzeklis pret korupciju

Efektīva metode, lai veicinātu produktivitāti un ilgtspēju; apdomīgi lietojama cīņā pret korupciju – tā rotāciju vērtē speciālisti

Lai mazinātu korupcijas riskus VID un uzlabotu sabiedrības uzticību dienestam, premjers Māris Kučinskis šonedēļ vienojies ar VID vadītāju Ināru Pētersoni, kā arī finanšu, tieslietu un iekšlietu ministriem, ka tiks veikta VID darbinieku rotācija, turklēt nevis dienesta, bet valsts pārvaldes ietvaros. Jau iepriekš finanšu ministre Dana Reizniece-Ozola paziņojusi, ka tiks veikta regulāra visu svarīgāko struktūrvienību vadītāju un viņu vietnieku rotāciju. Arī policijas vadība pēc Galvenās kārtības policijas pārvaldes priekšnieka vietnieka Arvila Feierabenda skandāla rotāciju piesaukus kā vienu no iespejamībām risinājumiem. Cik efektīvs tas ir? Ko no tā var sagaidīt – DB vaicāja speciālistiem un pētniekiem.

Var prognozēt

«Rotācija nav instruments cīņai ar korupciju, tās ietekme uz korupcijas samazināšanos nav prognozējama. Tiesa gan,

i INFORMĀCIJAI

Rotācijas mērķi*

- standartizēt esošos vadības procesus – tiek mazināts konkrētā vadītāja/darbinieka ietekmes faktors, jo cilvēk neveido sistēmu sev, bet pielāgojas uzņēmuma sistēmām;
- veicināt darbinieku darba dzīves ilgumu vienā uzņēmumā;
- veicināt iesaistītu darbinieku attīstību un motivāciju;
- veicināt uzņēmuma produktivitāti – rotējot var redzēt, cik labi strādā vadītāji, tas uzlabo struktūru savstarpējo sadarbību;
- viena no pieejām, lai mazinātu operacionālo risku, ko rada darbinieku negodprātīga rīcība.

AVOTS: PĒC DB APTAUJĀTO SPECIĀLISTU TEIKTĀ

kā viena no sadaļām tā varētu būt arī iekļauta kompleksā pretkorupcijas plānā, uzskaata Arta Biruma, personālvadības speciāliste, Paula Stradiņa Kliniķu universitātes slimnīcas Personāla vadības daļas vadītāja. Latvijas Universitātes docente, psiholoģe Evija Straka, atsaucoties uz pētījumiem par to, pēc kādiem faktoriem var prognozēt policistu iesaistītību pretlikumīgās darbībās, norāda, ka «personības iezīmes ir slīkstības korupcijas riska «prognozētājs», t.i., pēc tām neverā iepriekš spriest, vai cilvēks jaunies kārdinājumam. Atsevišķi pētījumi parādot, ka uz lielāku risku norāda grūtības veidot saskarsmi un saprasties ar citiem, brieduma trūkums, delinkventas uzvedības vēsture, kā arī bezatbildība. Korumpētību nākotnē jaujot prognozēt arī tas, ka tūlīt pēc stāšanās

amatā policistam rodas kādas «nepatikšanas» darbā. Tomēr vislabāk, uzsver docente, korumpētību jauj prognozēt vienes faktori, piemēram, radusies izdevība, kas kombinējas ar policistu vērtību sistēmu, vai arī, piemēram, darba vidē tiek uzskatīts, ka «ņemt kukuļus» ir pieņemami.

No psiholoģes teiktā izriet sezinājums, ka videi ir liela nozīme korupcijā, un tas vedina domāt, ka rotācija ir piemērots instruments tās mazināšanai. «Tā palīdz gadījumos, kad iestādē vai organizācijā vairākums darbinieku ir godīgi, un tās daži, iespējams, ir korumpēti darbinieki. Tādā gadījumā ar rotācijas palīdzību var neutralizēt «sliktos». Ja korupcijai ir sistēmisks raksturs un iesaistīta ir liela daļa darbinieku, tad rotācija nav pareizās «zāles»,» norāda Valsts Kalniņš, sabied-

riskās politikas centra *Providus* pētnieks, kas specializējas korupcijas izpētes jomā. Papildu nosacījums, kas jāņem vērā, attiecas uz korupcijā iesaistīto vietu organizācijas struktūrā: ja korumpēts ir augsta līmena darbinieks, tad ir mazāka iespēja, ka rotācija palīdzēs, uzsver *Providus* pārstāvis. Valsts kanceleja atbildē uz DB jautājumiem par rotāciju izvērstību izklāsta tās teorētiskos plusus, kā arī likuma pantus, saskaņā ar kuriem rotācija civiliedienestā varētu notikt. Piemēram, Valsts civiliedienesta likuma 37. pants paredz pārvelšanu citā amatā valsts interesēs. Apzinoties rotācijas stiprās puses – paaugstināt ekspertu kompetenci un nezaudēt labākos ekspertus, jaujot papildināt ziņāšanas citur, kā arī nodrošināt labu pārvaldību, pilnvērtīgi izmantojot resorū piejematos cilvēkresursus, – Valsts kanceleja ir sniegusi piedāvājumu šāda principa iedzīvināšanai valsts pārvaldē. Ir izstrādāts Valsts dienesta likumprojekts – tas ir apstiprināts Ministru kabinetā 2014. gada rudenī un iesniegts Saeimā 1. līsijumā 2014. gada decembra vidū, taču šobrīd likumam tālākas virzības nav, informē kanceleja.

Iekāpt otra kūrpē

Kāda ir Latvijas uzņēmumu pierede rotācijas jomā? «Banku jomā tā tiek ieteikta kā viena no pieejām, lai mazinātu operacionālo risku, ko rada darbinieku negodprātīga rīcība. VID kontekstā tieši šis esot izskanējis kā galvenais iemesls rotācijai. Tāpēc gan no risku pārvaldības, gan profesionālās izaugsmes aspektiem rotācija – ja to atbilstoši iesteno – noteikti var dot pozitīvu rezultātu,» sakā Dace Kauliņa, DNB bankas valdes locekle, personāla vadītāja.

Tomēr kopumā uzņēmumos daudz biežāk rotācija tiek izmantota, lai veicinātu darbi-

Speckomisija mūžīgo problēmu vētišanai

**Korupcijas, lobēšanas un organizētās
noziedzības lietu izmeklēšanai
izveido speciālu parlamenta
izmeklēšanas komisiju, par tās
lietderību spriedīs pēc rezultātiem**

Valsts kanceleja jau pirms
pusotra gada piedāvāja rotācijas
principu ieviest valsts pārvadē,
valsts dienesta likumprojekts
gan palicis bez virzības Saeimā.

nieku un līdz ar to organizācijas izaugsmi, efektivitāti un produktivitāti, nevis lai mazinātu noziedzības riskus. A. Biruma stāsta, ka darbinieku rotācija ir diezgan izplatīta metode starptautiskajos uzņēmumos. Tā parasti esot horizontāls raksturs – tā ir viena līmeņa darbinieku amatū vai filiāles vai valsts maiņa, visbiežāk tiekrotēti vienā sfērā strādājošie, piemēram, pārdošana, finansēs utt. «Metode ir efektīva, ja ir sakārtoti un standartizēti procesi un rotējošie darbinieki tiek atbalstīti mācību un attīstības ziņā. Loti efektīvi metode darbojas, ja augstākā līmeņa vadītāji rotē savas atbildības sfērās, jo procesus var labi sakārtot tad, ja esibijis dažādās pusēs un saproti katras struktūrvienības domāšanu un motivāciju,» norāda A. Biruma. Viņa uzskata, ka rotācija ir nepieciešama amatos, kur vadītāji strādā ilgstoši – vairāk nekā piecus gadus. Tas dos pozitīvu ietekmi vadības sistēmai kopumā – jauns vadītājs nāks un ar jaunu skatījumu izvērtēs, kuri procesi darbojas, kuri ne – te ir iespējami uzlabojumi. Rotācija sevi neatnaiso, ja ar rotācijas palīdzību gribam atrisināt citus jautājumus – zema darba izpilde, nekompetents vadītājs vai darbinieks, rotējošam darbiniekam trūkst motivācijas utt. Arī tad ne, ja uzņēmums un darbinieki, un vadība nav tam gatavi, ja uzņēmumā nav kārtības, kā tiek atbalstīti rotējošie darbinieki.

Domājot par rotāciju kā par vienu no līdzekļiem, lai uzturētu veselību sistēmā, V. Kalniņš norāda, ka šī pieejā rada arī papildu izmaksas un neērtības – cīlviekiem jāapgūst zināšanas, prasmes, kas nepieciešamas jaunajā amatā. «Tas nav lēti un vienkārši,» saka pētnieks. Viņa ieteikums ir gluži kā no medicīnas: izmantonot rotāciju izsvērti un ar apdomu.

Signe Knipše, speciāli DB

23.6

Tik procentu liels ir ēnu ekonomikas apmērs Latvijā
2015. gadā.

AVOTS: ĒNU EKONOMIKAS APKAROŠANAS PASĀKUMU PLĀNS 2015.-2020.G.

ēnu ekonomikas un kontrabandas apkarošanas pasākumiem un atbildīgo iestāžu darbības kontroli uzticēt Saeimas apakškomisijai, tomēr šīs priekšlikums neguva atsaucību. Savukārt tagad ir izveidota parlamentārā izmeklēšanas komisija. «Negribu izlikties, ka nerēdu, kas notiek Latvijā, bet parlamenta atbildīgā Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija, kurās pienākumos ir pārraudzīt procesus Valsts policijā, Drošības policijā, Valsts robežsardzē, prokuratūrā, KNAB, VID Finanšu policijas pārvadē, Muitas kriminālpārvadē, mierīgi turpina darboties ar valdības izstrādātā likumprojektu aprūpēšanu, kaut arī parlamentam jānodarbojas ne tikai ar likumdošanas darbu, bet arī ar parlamentāro kontroli, un situācija, kas šobrīd ir, nav nor-

vai kādai citai iestādei risināt samilzušos jautājumus, nevis vienkārši beigās secinot, ka konkrēti cilvēki ir vainīgi pie visām lietām, kas notiek valstī, jo diemžēl iepriekšējā parlamentārā izmeklēšanas komisija par Zolitūdes jautājumiem izmantoja 54 cilvēku traģēdiju sava PR celšanai, bet rezultāts diemžēl īsti nav nekāds.

Lai nav kēksītis

«Svarīgākais, lai tas nebūtu kārtējais kēksītis nozīmīgajā jomā, kurā «visi cīnās», bet neviens nespēj saprast, kāpēc rezultāti nav tādi, kā gribētos,» parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidi komentē Latvijas Nodokļu konsultantu asociācijas valdes loceklis un nodokļu eksperts Ainis Dābols. Līdzīgi jauninājumu vērtēja arī citi aptaujātie.

Māris Kirsons

Daudzdzīvokļu mājas birst cauri banku sietam

Viens no iemesliem, kādēj ēkas netiek siltinātas pat tad, ja iedzīvotāji ir gatavi to darīt, ir kreditiestāžu kavēšanās ar līdzfinansējuma piešķiršanu.

FOTO - VITALIS STIPNIEKS, DIENAS Bizness

**Konsultācijas par
daudzdzīvokļu
ēku siltināšanas
programmu sāksies
18. aprīlī; pastāv
riski nesaņemt
finansējumu no
komercbankām**

Valdības apstiprināto jauno daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes programmu, kuras kopējais apjoms šajā ES fondu plānošanas periodā ir 166 milj. eiro, par kuriem, pēc Ekonomikas ministrijas prognozēm, tiks noslītinātas ap 1800 ēku visā Latvijā, īsteno AS Attīstības finanšu institūcija Altum sadarbībā ar komercbankām. Lai tās varētu iesaistīties, jānoslēdz sadarbības līgums ar Altum par gatavību izsniegt finansējumu energoefektivitātes pasažumu īstenošanai šīs programmas ietvaros. Vēlēšanos slēgt šādu līgumu ir izrādījusi virkne lieļāko komercbanku, norāda Altum Energoefektivitātes programmu departamenta vadītāja vietniece Dina Kaupere. Tai pašā laikā iepriekšējā pieredze rāda, ka ne visos gadījumos kreditiestāžu finansējums ir viegli pieejams. Tā piešķiršana iet cauri vērtēšanas sietam un ne vienmēr vainagojas pānākumiem. Tā SIA Liepājas namu apsaimniekotās projektu vadītājs Toms Cirulis informē, ka pagājušajā ES fondu plānošanas periodā uzņēmums palīdzēja 22 daudzdzīvokļu māju siltināšanai par 6,5 milj. eiro, bet skaits varēja būt vēl lieļāks. Vairāki projekti, kurus iedzīvotāji bija gatavi realizēt, palika neīstenoti kreditiestāžu vilcināšanās vai atteikuma dēļ. SIA Rīgas namu pārvadnieks Uzņēmējdarbības veicināšanas nodalas vadītāja vietniece Evija Melbārde norāda, ka kreditiestādes atteicās piešķirt aizdevumu trīs projektu īstenošanai.

Rīgā interese zema

DB aptaujātās bankas nenosauc finansējumam atteikto projektu skaitu, taču infor-

mē par iemesliem. Swedbank Valsts un pašvaldību klientu apkalpošanas nodalas vadītāja Ilze Kukute apstiprina, ka banka var atteikt piešķirt aizdevumu, ja mājai ir uzkrāti lieli komunālo maksājumu parādi. Ievērojamu parādnīku īpatsvaru jeb nepietiekamu maksājumu disciplīnu ēkas iemītnieku vidū par šķērslī finansējumam min ari SEB bankas valdes loceklis Arnis Škapars un DNB bankas Uzņēmumu risinājumu vadītāja Marine Krasovska. Vēl risks nesaņemt finansējumu ir projektu iespējamais sadārdzinājums, strīdi starp dzīvokļu īpašniekiem par gaidāmiem renovācijas darbiem un to nepieciešamību, vājas būvniecības kompānijas izvēle, nepietiekams ēkas iemītnieku skaita atbalsts mājas siltināšanai. Daļa no projektiem, kas kādu iemeslu dēļ tikuši atteikti, pēc nepilnību novēršanas var tikt izskatīti atkārtoti un atbalstīti. «Viens no lielākajiem izaicinājumiem ir panākt mājas iedzīvotāju vienošanos par projekta īstenošanu. Jārēķinās, ka banka vēlēsies redzēt, ka projekta īstenošanu atbalsta lielākā daļa ēkas iemītnieku (līdz 75%). Tāpat kreditiestādei jāpārliecinās, ka siltināšanas darbi tiks veikti kvalitatīvi un tos izpildīs pieredzējusi un specīga būvkompānija,» uzsver A. Škapars. SEB banka ir viens no tirgus līderiem daudzdzīvokļu ēku siltināšanas finansēšanas jomā ar teju 400 daudzdzīvokļu projektiem pagājušajā ES plānošanas periodā visā Latvijā, kopumā šīm mērķim izsniedzot aptuveni 60 milj. eiro. «Šajā plānošanas periodā vēlamies paveikti vismaz tikpat daudz, taču galvenais pārbaudījums ir laika grafiks, jo programmas uzsāksāna ir kavējiesies gandrīz par diviem gadiem. Jau šobrīd redzam, ka par ēku siltināšanas projektiem ir interesē Rēzeknē, Liepājas apkārnē, Valmierā un citās pilsētās. Rīgā gan vēl joprojām tā ir zema,» saka A. Škapars. Swedbank ir finansējusi 210 projektus par kopsummu 40,7 milj. eiro. DNB banka ir piedalījusies ap 150 projektu īstenošanā. Visas trīs

kreditiestādes apliecina gatavību piešķirt finansējumu arī jaunajā ES fondu plānošanas perioda programmā, ja vien dzīvojamās mājas kopējā maksātspēja ir ilgtspējīga un saimnieciska. Komercbanku un Altum līgumu slēgšana notiks pēc tam, kad Altum un Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (CFLA) noslēgs savstarpējo vienošanos un CFLA sniegs oficiālu pilnvarojumu Altum īstenošot šo mājokļu energoefektivitātes programmu. Tas varētu notikt 2016. gada jūnija beigās, prognozē D. Kaupere.

Altum sola palīdzēt

Jaunajā programā gadijumos, kad Altum apstiprinās grantu, bet komercbanka atteiks aizdevumu, klientam būs iespējas pieteikties tā sanemšanai Altum. Finanšu institūcija varēs piešķirt un nodrošināt garantiju izsniegšanu dzīvokļu īpašniekiem bankas finansējuma piešķišanai mājas energoefektivitātes paaugstināšanai. Altum garantijas piešķirs, ja dzīvokļu īpašnieku izvēlētā banka būs apliecinājusi, ka tās izsniegtais aizdevuma atmaksas termiņš nav īsāks par 10 gadiem un uz vismaz tikpat ilgu laiku ir fiksēta finansējuma procentu likme vai finansējuma procentu likmes nemainīgā daļa, ja finansējuma procentu likme sastāv no nemainīgās un mainīgās (Libor, Euribor vai citas) daļas. Pieteikumu pieņemšana aizdevuma granta un garantijas saņemšanai sāksies jūlijā, kad būs noslēgts sadarbības līgums ar vismaz vienu komercbanku. Līdz pieteikumu pieņemšanas uzsākšanai visi var izmantot bezmaksas konsultācijas finanšu institūcijā Altum par programmas nosacījumiem un nepieciešamajiem dokumentiem. «Tas ir būtisks posms, lai pieteikumu pieņemšanas brīdi klienti jau būtu paveikuši nozīmīgu darbu, piemēram, atbilstības novērtēšanu valsts atbalsta (de-minimise) saņemšanai, ēkas energoauditu sagatavošanu, dzīvokļu īpašnieku kopsapulces organizēšanu un pilnvarotā pārstāvja izvēli,» piebilst D. Kaupere.

Daiga Lauksteina